

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЕКТНОГО АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЕКТІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі розглянуто теоретичні основи проектного аналізу як методологічної системи оцінювання інвестиційних проектів прийняття рішень в сфері капіталовкладень. Розглянуті та систематизовано традиційні методи та показники показники оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів. Узагальнено методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів.

Ключові слова: інвестиційний проект, економічна ефективність, показники оцінки, грошові потоки,

THEORETICAL FUNDAMENTALS OF PROJECT ANALYSIS AND EVALUATION OF PROJECT EFFICIENCY

***Abstract** The paper considers the theoretical foundations of project analysis as a methodological system for evaluating investment decisions in the field of investment. The traditional methods and indicators of indicators of estimation of economic efficiency of investment projects are considered and systematized. Methods for evaluating the effectiveness of investment projects are generalized.*

***Keywords:** investment project, economic efficiency, evaluation indicators, cash flows,*

Вступ

У сучасних ринкових умовах підприємства повинні постійно шукати шляхи для розвитку, вкладаючи капітал у той чи інший проект. Для вибору такого проекту необхідно провести аналіз та оцінити ефективність усіх наявних варіантів за попередньо обраним методом. Варто зазначити, що методологія для обґрунтування доцільності та ефективності проектів є достатньо обширною, проте основні підходи будуть розглянуті далі.

Результати дослідження

У найзагальнішому розумінні, проект – це будь-що, що замислюється чи планується. Більш точним тлумаченням поняття є: «проект – це сукупність цілеспрямованих, послідовних у часі дій, заходів або робіт, орієнтованих на досягнення певної кінцевої мети в умовах обмеженості ресурсів і заданості термінів їх початку і завершення [1, с. 9].

За своїм видом проекти класифікують як інвестиційні, інноваційні, науково-дослідні, навчально-освітні, змішані. Залежно від тривалості виділяють короткострокові (до 1-го року), середньострокові (1-5 років), довгострокові (понад 5 років) проекти. Крім того, існують такі класи: монопроект, який є окремим проектом; мультипроект, який є комплексним проектом; мегапроект, який може включати програму проектів і вимагає застосування деяких особливих прийомів проектного управління [2].

Варто зазначити, що в залежності від мети інвестиційний проект може бути представлено у вигляді:

1. Інвестицій, спрямованих на підвищення ефективності виробництва. Їхньою метою є, перш за все, створення умов для зниження витрат підприємства за рахунок більш продуктивного обладнання, навчання персоналу або переміщення виробничих потужностей в регіони з більш вигідними умовами виробництва.

2. Інвестицій у розширення виробництва. В цьому випадку, завданням інвестування є розширення існуючих можливостей випуску товарів для ринків, що сформувалися раніше.

3. Інвестицій у створення нових підприємств. Такі інвестиції забезпечують реалізацію проектів, в межах яких будуть випускатися товари, що раніше не виготовлялися фірмою, або означені проекти дозволять фірмі вийти з товарами, що раніше вже випускалися, на нові ринки.

4. Інвестицій заради задоволення вимог державних органів управління. Цей різновид інвестицій стає необхідним у тому випадку, коли фірма опиняється перед необхідністю задовольнити вимоги в контексті або екологічних стандартів, або безпеки продукції, або інших умов діяльності, які не можуть бути забезпечені лише за рахунок удосконалення менеджменту [3, с.36].

Для дослідження повноти та якості проектних рішень застосовують проектний аналіз, який за загальною схемою включає спеціальні розділи, які оцінюють комерційну, технічну, фінансову, економічну й інституціональну здійсненність проекту (табл. 1).

Таблиця 1 – Структура проектної аналізу [3, с. 58-78]

Складова	Сутність	Питання
Комерційний (маркетинговий) аналіз	Аналіз попиту та пропозиції. Потреба в продукції. Потенційні споживачі. Купівельна спроможність населення. Кон'юнктура ринку. Оптові та роздрібні ціни. Стратегія реалізації. Структура (канали) реалізації.	Чи буде попит на продукцію інвестиційного проекту?
Технічний аналіз	Місце розташування. Масштаб і терміни здійснення. Вибір технологічного процесу та здійснення інжинірингових заходів. Технічна інфраструктура. Відповідність стандартам. Експлуатація устаткування.	Чи обґрунтований інвестиційний проект технічно?
Фінансовий аналіз	Оцінка інвестиційних витрат. Прогнозування прибутків. Визначення потреб у фінансуванні. Розрахунок показників ефективності проекту з урахуванням ризиків та невизначеності.	Чи життєздатний інвестиційний проект у фінансовому відношенні?
Економічний аналіз	Прогноз обсягів реалізації продукції проекту. Розрахунок поточних витрат за проектом. Узгодження у часі притоків та відтоків коштів.	Чи доцільний проект економічно?
Організаційний аналіз	Методи і засоби менеджменту. Організаційна структура. Планування робіт. Підбір та навчання персоналу. Управління фінансовою діяльністю. Міжорганізаційна координація.	Чи зможе організація здійснити інвестиційний проект?
Екологічний аналіз	Оцінка впливу підприємства на природне середовище на всіх стадіях проекту. Проведення екологічної оцінки, інженерно-технологічної експертизи. Екологічний аудит.	Який вплив проект здійснює на навколишнє середовище?
Соціальний аналіз	Характеристики населення, які охоплюються проектом, його кількісні характеристики і соціальна структура. Прийнятність проекту. Спроможність проекту адаптуватися до існуючих соціальних норм.	Як проект вплине на населення?

Детальніше розглянемо методи, які застосовуються в проведенні фінансового та економічного аналізу, оскільки вони є центральним моментом в обґрунтуванні доцільності проекту. Отримані результати повинні відповісти на питання щодо ефективності проекту для всіх його учасників. У цьому ракурсі зводяться воедино аналітичні дані всіх інших складових дослідження проекту. До найбільш поширених методів оцінки проектів належать проекти таких груп [4, с. 249-252]:

I група. Методи інвестиційного аналізу:

- Функціонально-вартісний аналіз (Activity Based Costing, ABC);
- Чиста приведена вартість (Net Present Value, NPV);
- Коефіцієнт повернення інвестицій (Return on Investment, ROI)

II група. Методи фінансового аналізу:

- Внутрішня норма прибутковості (Internal Rate of Return, IRR);
- Індекс рентабельності інвестицій (Profitability Index, PI);
- Термін окупності проекту (Payback period, PP).

III Група. Методи якісного аналізу:

- Збалансована система показників (Balanced Scorecard, BSC);
- Метод життєвого циклу (System Life Cycle Analysis, SLCA);

Висновки

Отже, інвестиційна стратегія підприємства повинна бути орієнтованою на довгострокові цілі і реалізовуватися в процесі поточної господарської діяльності шляхом відбору відповідних проектів і програм. Формування інвестиційної стратегії підприємства являє собою складний процес, який базується на прогнозуванні окремих умов здійснення інвестиційної діяльності та кон'юнктури інвестиційного ринку як в цілому, так і в розрізі окремих його сегментів. Ця стратегія формується у межах загальної стратегії економічного розвитку, узгоджується з нею щодо цілей, етапів, терміну реалізації.

В свою чергу, проект розглядають як сукупність заходів орієнтованих на досягнення визначеної кінцевої мети в умовах обмеженості ресурсів і заданості термінів їх початку і завершення. Причому, мета проекту має виправдовувати вкладені в нього ресурси.

Тому для визначення доцільності проекту здійснюють проектний аналіз, який передбачає дослідження його здійсненності за рахунок вивчення комерційної, технічної, фінансової, економічної, організаційної, екологічної, соціальної складових. До методів фінансового та економічного обґрунтування проекту належать функціонально-вартісний аналіз, розрахунок чистої приведеної вартості, коефіцієнта повернення інвестицій, визначення внутрішньої норми прибутковості, індексу рентабельності інвестицій, терміну окупності та інші.

Список використаних джерел

1. «Управління проектами»: навчальний посібник до вивчення дисципліни для магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації: «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент міжнародних проектів», «Менеджмент інновацій», «Логістика». Уклад.: Л.Є. Довгань, Г.А.Мохонько, І.П. Малик. КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 420 с.
2. Зуб А. Т. Управління проектами. 2015. URL: https://stud.com.ua/21334/menedzhment/tipi_vidi_proektiv
3. Горбаченко С.А., Карпов В.А. Аналіз підприємницьких проектів. Одеса: ОНЕУ, 2013. 241 с
4. Поливана Л. А. Методичні підходи до оцінки ефективності проекту впровадження інформаційних технологій на підприємствах торгівлі. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2014. Вип. 149. С. 247-259.

Сметанюк Олена Анатоліївна Сметанюк - доцент, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Бондарчук Аліна Віталіївна – студентка групи МЗД-176 факультету менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: alya.bondarchuk.2017@gmail.com

Smetaniuk Olena - Associate Professor, PhD, Associate Professor on Department of Management, Marketing, and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Bondarchuk A. – Faculty of Management and Informational Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: alya.bondarchuk.2017@gmail.com